

УДК 811.134.2

СЕМАНТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ «ФАНТАСТИЧНОГО СВІТУ» В ПОСТМОДЕРНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Н. В. Чорна

natamar@i.ua

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іспано-італійської філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

(Міністерство освіти і науки України)

01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

Статтю присвячено дослідженню проблеми «фантастичного світу» в постмодерному художньому дискурсі сучасних латиноамериканських новел. Джерелами реалізації семантики можливих світів в постмодерному художньому дискурсі є встановлення нових текстуальних взаємозв'язків між елементами реального і уявного світів, що реалізується у серії комунікативних стратегій, які виявляють особливість “фантастичного світу” постмодерного художнього дискурсу, таких як: 1) “блукаючий персонаж”, 2) вільне тлумачення категорії «хронотон», 3) стереоскопічний показ героїв і подій, 4) колаж. Фантастичність іспаномовного постмодерного дискурсу досягається тим, що фантастичний світ, як особлива наративна логіка конструювання постмодерного художнього дискурсу, не приймає пасивного читання, тому що характеризується відкритою текстуальною структурою, семантичними розривами у текстуальному просторі, пропусками, двозначністю, історіями, які не закінчуються, інтер- та інтратекстуальністю, відтак відкриває нові можливості для читання та інтерпретації. Перспективи дослідження полягають у подальшому вивченні графічного та семантичного кодування постмодерного художнього дискурсу сучасної латиноамериканської та іспанської новели із залученням методичного апарату когнітивної лінгвістики, психолінгвістики, етнолінгвістики. Предметом майбутніх студій може стати дослідження постмодерного художнього дискурсу сучасних іспанських письменників, що дозволить виявити спільні та прикметні риси мовної та концептуальної картин світу постмодерного художнього дискурсу Латинської Америки та Іспанії.

Ключові слова: постмодерний художній дискурс, семантика можливих світів, фантастичний світ, комунікативна стратегія, текстуальний простір, концепт.

СЕМАНТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПОДХІД К ІССЛЕДОВАНИЮ ПРОБЛЕМЫ «ФАНТАСТИЧЕСКОГО МИРА» В ПОСТМОДЕРНОМ ХУДОЖЕСТВЕННОМ ДИСКУРСЕ

Н. В. Чёрная
natamar@i.ua

кандидат филологических наук, доцент кафедры испано-итальянской филологии
Киевского национального университета имени Тараса Шевченко
(Министерство образования и науки Украины)
01601, Украина, г. Киев, бульвар Тараса Шевченко, 14

Статья посвящается исследованию проблемы «фантастического мира» в постмодерном художественном дискурсе современных латиноамериканских новел. Источниками реализации семантики возможных миров в постмодерном художественном дискурсе является образование новых текстуальных взаимосвязей между элементами реального и представляемого миров, что реализуется в серии коммуникативных стратегий, которые выявляют особенности «фантастического мира» постмодерного художественного дискурса, такие как: 1) «блуждающий персонаж», 2) свободная интерпретация категории «хронотон», 3) стереоскопическая демонстрация героев и событий, 4) коллаж. Фантастичность испаноязычного постмодерного дискурса достигается тем, что фантастический мир, как особенная нарративная логика конструирования постмодерного художественного дискурса, не принимает пассивного чтения, потому что характеризуется открытой текстуальной структурой, семантическими разрывами в текстуальном пространстве, пропусками, двусмысленностью, историями, которые не заканчиваются, интер- и интратекстуальностью, таким образом открывая новые возможности для чтения и интерпретации. Перспективы исследования заключаются в дальнейшем изучении графического и семантического кодирования постмодерного художественного дискурса современной латиноамериканской и испанской новеллы с привлечением методологического аппарата когнитивной лингвистики, психолингвистики, этнолингвистики. Предметом будущих студий может стать исследование постмодерного художественного дискурса современных испанских писателей, что позволит определить общие и характерные черты языковой и концептуальной картин мира постмодерного художественного дискурса Латинской Америки и Испании.

Ключевые слова: постмодерный художественный дискурс, семантика возможных миров, фантастический мир, коммуникативная стратегия, текстуальное пространство, концепт.

© Чорна Н. В. [Чёрная Н. В.] natamar@i.ua

Семантико-концептуальний підхід до дослідження проблеми «фантастичного світу» в постмодерному художньому дискурсі (Українською) [Семантико-концептуальний підхід к исследованию проблемы «фантастического мира» в постмодерном художественном дискурсе (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

SEMANTIC AND CONCEPTUAL APPROACH TO THE INVESTIGATION OF THE PROBLEM OF THE FANTASTIC WORLD IN THE POSTMODERN LITERARY DISCOURSE

N. V. Chorna

natamar@i.ua

PhD (Philology), Associate professor of Spanish and Italian languages department,
 Institute of philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
 (Ministry of Education and Science of Ukraine)
 14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The article focuses on the study of the «fantastic world» problem in the Postmodern Literary Discourse in the modern Latin American short story. The realization sources of the possible worlds semantics in the Postmodern Literary Discourse consists in the formation of the new textual interconnections between real and unreal elements of the world, which are realized in the series of the communicative strategics which are conditioned the Postmodern Discourse peculiarities, such as: 1) wander personage, 2) chonotopos category free interpretation, 3) stereoscopic demonstration of the characters and events, 4) collage. The Postmodern Literary Discourse Fabulousness is reached in such a way that the fantastic world, which is the especial narrative logic to form the postmodern literary discourse, doesn't accept the passive reading because is charecterizad by the open textual structure, semantic rupture in the textual space, omissions, ambiguity, unfinished stories, inter- and intratextuality, in that way the new possibilities for reading and interpretation are opening. The investigation perspectives consist in the further study of the graphic and semantic coding of the Modern Latin American and Spanish short stories of the Postmodern Literary Discourse with the involvement of the methodological instruments of the cognitive linguistics, psycholinguistics, ethnoinguistics. The subject of the future scientific reseach would be study the modern Spanish authers postmodern literary discourse, wich makes it possible to define the general and typical features of the language and conceptual world picture of the Latin American and Spain Postmodern Literary Discourse.

Key words: postmodern literary discourse, possible world semantics, fantastic world, communicative strategy, textual space, concept.

Вступ

Дослідження постмодерного художнього дискурсу в комунікативно-когнітивному аспекті показує наскільки складними та різноаспектними можуть бути відношення між реально поданим і домислюваним у дослідженні текстових концептів постмодерного дискурсу. Співвіднесення реальності і можливих світів, через які проходить автор художнього твору, виходить з асоціювання поняття свободи індивіда з

(Problems of linguistic communications)

Semantic and conceptual approach to the investigation of the problem of the fantastic world in the postmodern literary discourse(in Ukrainian) [Semantyko-konceptual'nyj pidhid do doslidzhennja problemy «fantastychnogo svitu» v postmodernomu hudozhn'omu dyskursi]

© Chorna N. V. [Chorna N. V.] natamar@i.ua

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

його відчуттям “фантастичного світу”. Для того, щоб реальний світ та інші світи співіснували і були об’єктивовані як реальні, вони мають постійно перебувати в динаміці, створюючи відкриту систему художніх комунікацій, яка характеризує внутрішні світи письменника, читача, тексту.

Актуальність нашого дослідження визначена загальною тенденцією сучасних лінгвістичних досліджень до комплексного вивчення процесу художньої комунікації, необхідністю дослідження комунікативних стратегій постмодерного художнього дискурсу та аналіз сприйняття реципієнтом такого типу дискурсу, що дозволяє здійснити лінгвостилістичний аналіз на всіх рівнях художньої комунікації.

Метою наукової статті є дослідження лінгвостилістичних параметрів поняття “фантастичного світу”. як комунікативної стратегії постмодерного художнього дискурсу у межах семантико-концептуального підходу.

Об’єктом дослідження обрані постмодерні новели сучасних латиноамериканських письменників. **Предмет дослідження** є композиційно-структурні компоненти постмодерного художнього дискурсу, а також лінгвостилістичні засоби створення та функціонування концепту “фантастичного світу” в постмодерному художньому дискурсі. **Матеріалом дослідження** слугували художні тексти сучасних латиноамериканських письменників, таких як: Х. Л. Борхес, Х. Кортасар, Г. Г. Маркес, А. Біой Касарес, А.Карпентьер.

Методи дослідження ґрунтуються на використанні комплексної методики дослідження, яка містить в собі традиційні прийоми лінгвостилістичного аналізу та методи когнітивної лінгвістики. *Концептуальний аналіз* пояснює семантичну структуру постмодерного художнього дискурсу та встановлює засоби його концептуальної організації. *Когнітивний аналіз* полягає в когнітивному моделюванні художнього дискурсу та інтерпретації тих ментальних одиниць, що беруть участь у його породженні, сприйнятті та інтерпретації. *Описово-аналітичний метод* забезпечує вивчення, узагальнення і систематизацію отриманих результатів.

Новизна полягає у постановці проблеми, запропонованих методах дослідження та відібраному матеріалі. Має новизну й уточнення та інтерпретація комунікативних стратегій дослідження концепту “фантастичного світу”, а також виявлення певних стилістичних засобів та прийомів їх реалізації.

Основний зміст

Положення про семантичну множинність інтерпретації постмодерного художнього дискурсу підтверджується у дослідженні “можливих світів”, як ментальних утворень, які співіснують у текстовому всесвіті, що відображається у формі текстуальної відкритої мозаїчної структури. Така відкрита художня структура інтегрує в собі кілька

© Чорна Н. В. [Чёрная Н. В.] natamar@i.ua

Семантико-концептуальний підхід до дослідження проблеми «фантастичного світу» в постмодерному художньому дискурсі (Українською) [Семантико-концептуальный подход к исследованию проблемы «фантастического мира» в постмодерном художественном дискурсе (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LNHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

текстових світів (ірреальний світ, світ сумління, припущень та гіпотетичний світ, світ можливих альтернатив), які в процесі взаємодії утворюють єдине ціле. Вивчення “можливих світів” з погляду їхніх суб’єктів у постмодерному художньому дискурсі дозволяє виділити світ автора – творця художнього універсуму, світи персонажів, які зберігають свою індивідуальність і специфічність, світ читача, який є невід’ємним учасником постмодерного дискурсу та інші можливі світи. Між світами оповідача та персонажу міститься ще безліч інших світів, починаючи зі світу окремого персонажу і завершуючи так званими композиційно-тематичними світами художнього дискурсу, що також значною мірою впливають на формування персонажних світів. Персонажі та події художнього твору розташовані у просторі й часі, в результаті чого виникає нова просторово-часова структура, що стає відображенням подій, які відбуваються у реальному світі” [1].

Визначення можливих світів як художньої реальності подає О.П. Воробйова, яка вказує, що семантичний простір художнього світу пов’язаний зі створенням альтернативного, можливого світу [2]. Подібної думки дотримується І.П. Ільїн, який підкреслює, що художній світ твору, його друга реальність надбудована над його словесною опорою як матеріальний субстрат, і за своєю суттю не може бути зведеною до нього, так само, як „неможливо обмежити другу реальність художнього твору виключно словесним виміром” [3].

Теорію можливих світів слід розглядати як теорію філософської логіки, що оперує категоріями модальності. Теорія ментальних просторів подається в межах психологічної теорії, теорії когнітивної психології, що вивчає інтелектуальні процеси. Мета теорії ментальних просторів полягає у вивченні способу побудови просторів і відношень між просторами, тоді як теорія можливих світів прагне зробити “прозорими” відношення між словами і світом, що розкривається у працях [1; 2; 3].

Формально-логічний підхід до розуміння “можливих світів”, сутність яких розкривається у зверненні до різних вимірів мови, є характерним для Р. Монтегю, теорія якого ґрунтується в цілому на трьох координатах: 1) “координата віднесення”, що відповідає координаті семантики; 2) координата контексту, що становить розширену координату синтактики; 3) “координата можливого світу”, тобто координата прагматики, до якої слід відносити фактори реального, істинного або нереального існування конкретних можливих світів у працях [6].

Фантастичність як вид, техніка, як жанровий код втілення “фантастичного світу”, як одного з інших можливих світів, завжди викликала та продовжує викликати багато теоретичних питань [5]. Поняття фантастичного як літературного жанру походить від С. Годорова, який у книзі “Введение в фантастическую литературу” 1970 року зробив перше систематичне визначення проблеми. Критик зазначає фундаментальну категорію

(Problems of linguistic communications)

Semantic and conceptual approach to the investigation of the problem of the fantastic world in the postmodern literary discourse (in Ukrainian) [Semantyko-konceptual'nyj pidhid do doslidzhennja problemy «fantastychnogo svitu» v postmodernomu hudozhn'omu dyskursi]

© Chorna N. V. [Chorna N. V.] natamar@i.ua

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

фантастичності у процесі психологічного внутрішнього вагання, що відчуває читач перед незвичайною подією, в якій опиняється. Категорія фантастичності базується на часі й просторі цієї семантичної невизначеності; фантастичність тяжіє до віртуальної реальності, яка визначає межі коливань невизначеності читача [5].

Фантастичний світ як художній стиль з певними історичними джерелами реалізується у різноманітних жанрах та піджанрах. Фантастичність як категорія є більш широкою та гнучкою, вбирає в себе статус комічного, трагічного та елегічного водночас. Різноманітні процеси фантастичного є новими комунікативними стратегіями, новими формальними мистецтвами з новою тематикою, яка дозволяє репрезентувати нові сфери для художньої реальності постмодерного художнього дискурсу.

А. Барранчеа у своїй книзі “Ensayo de una tipología de la literatura fantástica” пропонує аналіз семантичної ситуації фантастичного. Головним елементом фантастичного є напруга між двома порядками реальності, де фантастична подія, яка є величиною одного порядку, призводить до порушення рівноваги у реальному світі, як величиною іншого порядку, ставлячи під сумнів реальність. Аналізуючи глобальну семантику постмодерного художнього дискурсу, Барранчеа пропонує два типи фантастичного. Перший тип – присутність іншого світу, який не ставить під сумнів існування реальності: вторгнення та погроза, але стабільність не порушується. І навпаки, другий тип – встановлюються нові взаємозв'язки між елементами реального і фантастичного світів, які руйнують загальновідому модель реальності, і як наслідок, виникає сумнів щодо існування самої реальності [5, с. 38].

Сучасний іспаномовний постмодерний художній дискурс має свої джерела фантастичності – це Едгар По, Франц Кафка, Амброз Бірс, наукова фантастика і фентезі. На відміну від традиційної наукової фантастики, яка базується на досягненнях астрономії, фізики, біології, постмодерний дискурс звертається до таких наук, як психологія, соціологія, історія, філософія, етнографія. Це фантастика, з одного боку, без марсіан і космічних кораблів, з другого боку, – без демонів і драконів [3].

Іншим джерелом є сюрреалістичний дискурс, який пропонує нове пояснення суті речей, звертається до ірраціональної логіки, використовує мотиви підсвідомості, сну, фантазмагорії, міфу. У сюрреалістів латиноамериканські письменники запозичили деякі принципи фантастичного перетворення дійсності – сюрреалістичний надуманий сон змінюється реально існуючим міфом [3].

Третім джерелом є латиноамериканський міфологізм, міфологічне мислення. Суть міфологічного мислення полягає у тому, щоб сконструювати у людській свідомості цілісну ірраціонально-ілюзорну форму свідомості, яка найбільш повно усвідомлює та передає всю ідеальну тотожність суб'єкта та об'єкта у всьому різноманітті їхнього

© Чорна Н. В. [Чёрная Н. В.] natamar@i.ua

Семантико-концептуальний підхід до дослідження проблеми «фантастичного світу» в постмодерному художньому дискурсі (Українською) [Семантико-концептуальный подход к исследованию проблемы «фантастического мира» в постмодерном художественном дискурсе (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

історичного існування особливим ритуально-магічним, фантастичним чином. Міфологічне мислення не знає протиставлення між реальністю і домислом. Фантастичний світ є реальним, але ця реальність – реальність уяви [5, с. 198].

Джерелами реалізації семантики фантастичного світу в постмодерному художньому дискурсі є встановлення нових текстуальних взаємозв'язків між елементами реального і уявного світів, які руйнують загальновідому модель реальності, і, як наслідок, виникає сумнів щодо існування самої реальності, що реалізується у серії комунікативних стратегій, які виявляють особливість “фантастичного світу” постмодерного дискурсу, таких як: 1) “блукаючий персонаж”, 2) вільне тлумачення категорії «хронотоп», 3) стереоскопічний показ героїв і подій, 4) колаж.

1. Комунікативну стратегію “блукаючого персонажа” ми розглядаємо як історію, де головний герой не може себе ідентифікувати, або історію, де головний герой потрапляє у фантастичну, ірреальну ситуацію, блукаючи по лабіринту (часовому, просторовому, уявному). Уявний світ – це здатність створювати ментальні образи завдяки творчій або репрезентаційній спроможності. Вважають, що уява, як репрезентативна спроможність, творить або репрезентує реальність, яка вже існує. Як творча здатність, уява смислово продуктивна: вона творить щось оригінальне або автентичне поза цією реальністю. Слід зазначити, що створення історії про блукання героя по своєрідних можливих світах – реальних, часових, просторових, психологічних, теологічних – є типовим саме для дискурсів Х. Л. Борхеса, Х. Кортасара, Г. Г. Маркеса, А.Б. Касареса, А. Карпертьєра [8; 9; 10; 11]. Наприклад, для художнього дискурсу А.Б.Касареса актуальною є тема острова. В повісті “El gran Serafín” головний герой від’їжджає у безлюдне місце, в повісті “La invención de Morel” головний герой оселяється на вигаданому острові. Вибір письменником теми острова має символічне значення – сховище від цивілізації для людини, яка шукає притулок для роздумів, самопізнання, медитації. Острів – художній образ можливого світу, образ внутрішньої самотності [8].

2. У художньому дискурсі лінгвістичні рівні оповіді (минуле, теперішнє, майбутнє) можуть вважатися відповідними ментальними просторами, можливими світами. Проблема співвідношення простору й часу у межах теорії можливих світів корелюється залежно від того, що розуміти під „можливими” світами: подання часу як такого, чи то само в межах певного часового простору. Різноманітність часу визначається категорією світів. Французький дослідник Ж. Гійом висловив думку про сформованість людського розуму так, що поряд з досвідом часу в ньому не міститься досвід “репрезентації”, він створюється за допомогою конструктивних і дескриптивних засобів просторового порядку, тобто лінгвістична категорія часу використовує репрезентативні просторові структури. Часова спеціалізація розгортається переважно на

(Problems of linguistic communications)

Semantic and conceptual approach to the investigation of the problem of the fantastic world in the postmodern literary discourse(in Ukrainian) [Semantyko-konceptual'nyj pidhid do doslidzhennja problemy «fantastychnogo svitu» v postmodernomu hudozhn'omu dyskursi]

© Chorna N. V. [Chorna N. V.] natamar@i.ua

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

текстовому рівні [5]. Подібну думку висловив У. Еко, який, пропонуючи аналіз простору та часу в художньому тексті в єдності, вбачає можливість набуття часом якості просторовості, а простором – часових характеристик [7, с. 145]. Інакше кажучи, часовий рух не має власного графічного вираження і може бути поданий виключно у просторових термінах. Для художнього дискурсу Г. Г. Маркеса характерною є міфологічна модель часу. Час – це коло, яке постійно обертається, низка неминучих повторювань. Час, який кружляє у замкнених межах міфу історії, є конструктивним і образним елементом художнього дискурсу письменника [9].

3. Оскільки для досягнення об'ємного, стереоскопічного ефекту необхідно одночасно бачити предмет з різних боків, в постмодерному художньому дискурсі окремі герої та події показані не крізь призму суб'єктивного авторського сприйняття, а крізь призму сприйняття двох або декількох персонажів. В оповіданнях Х.Л. Борхеса – “Pierre Menard, autor del Quijote”, “Tres versiones de Judas”, “Examen de la obra de Herbert Quian” – реалізується художній прийом стереоскопічного ефекту, за допомогою якого можна бачити будь-яку людину, річ, подію одночасно з різних боків, враховуючи найрізноманітніші погляди і тлумачення [10].

4. У зв'язку з тим, що в основі комунікативних стратегій постмодерного художнього дискурсу лежить прагнення цілком очистити текст від авторського суб'єктивізму, вигнати автора як “зацікавлену особу” зі сторінок його твору, в латиноамериканський дискурс постмодерну поступово приходить своєрідна різностильовість, яка реалізується як комунікативна стратегія «колажу». “Colaje – técnica o procedimiento artístico consistente en pegar sobre un lienzo o una tabla distintos materiales, esp. recortes de papel: *El pintor Max Ernst dio a conocer el colaje en una exposición de 1919. Composición plástica realizada según este u otro procedimiento de carácter mixto: En sus colajes, Tápies utiliza materiales tan distintos como telas, arena o hierros*” [2, с. 429]. Постмодерний колаж як комунікативна стратегія виявляється у текстуальній реалізації „цитатного письма”, тобто у запозиченні та використанні чужих елементів. Це колаж не з дійсності, а з деталей художнього світу, створеного уявою іншого автора. Так, наприклад, у романі “Сто років самотності” Г. Гарсія Маркес використовує літературні образи, які були створені Фуентесом, Кортасаром, Карпентьером і Рульфо. Для Х. Кортасара характерним є сприйняття дійсності як співіснування у двох світах одночасно. Це реалізується на рівні композиції – для опису того чи того світу письменник використовує різні графічні стилі, вставні тексти, пряме цитування, як наприклад в оповіданні “La barca o nueva visita a Venecia” – два світи, як подвійне читання, потік спогадів головної героїні переривається коментарями її подруги, завдяки чому створюється „інший світ”, які можна інтерпретувати, як певні матеріальні простори

© Чорна Н. В. [Чёрная Н. В.] natamar@i.ua

Семантико-концептуальний підхід до дослідження проблеми «фантастичного світу» в постмодерному художньому дискурсі (Українською) [Семантико-концептуальный подход к исследованию проблемы «фантастического мира» в постмодерном художественном дискурсе (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

з фізичними сутностями у вигляді вставних художніх текстів у реальний текст [11].

Висновки

Лінгвостилістичний підхід до аналізу іспаномовного постмодерного художнього дискурсу як єдиного організму з одночасним утіленням найрізноманітніших аспектів як мови, так і мислення, віддзеркалює його об'єктивно-суб'єктивний характер у встановленні та підтриманні комунікації між текстом, його автором і читачем. Відкритий характер іспаномовного постмодерного художнього дискурсу дає можливість залучати нові методики аналізу, зумовлені концептуальним відображенням дійсності і художніх можливих світів.

Семантика формування можливих світів постмодерного художнього дискурсу відбиває тенденцію поєднання семантичного і наративного підходів у розгортанні текстових концептів. Розгортання текстових концептів у семантичному просторі постмодерного дискурсу зумовлене перебуванням світів оповідача та персонажів у постійній динаміці, насамперед, з причини інтенціональності цих світів. Між світами оповідача та персонажа міститься ще безліч інших світів, починаючи зі світу окремого персонажа, і завершуючи композиційно-тематичними світами художнього дискурсу, що також значною мірою впливає на формування персонажних світів.

Авторський і персонажний світи визначені внутрішньотекстовими чинниками семантики постмодерного художнього дискурсу. Водночас у семантиці можливих світів слід виходити також з урахування психологічного і соціокультурного світів учасників текстової комунікації. Психологічний світ як оповідача, так і персонажів художнього дискурсу відрізняється відомою двоїстістю: з одного боку, світ кожного персонажа є його внутрішнім психологічним світом. З другого боку, психологічний світ має бути єдиним для кількох персонажів; йдеться про так званий зовнішній психологічний світ, мета якого полягає в узгодженні цілеспрямовань оповідача та персонажів, і саме цього вимагають правила прирощення смислу, відповідно до яких кожний учасник постмодерного дискурсу через взаємодію з іншим, шляхом виявлення себе в іншому, формує новий смисл, не зведений до простої суми складників.

Перспективи подальших наукових розвідок

Отримані результати не вичерпують проблематики цього наукового дослідження. Подальше вивчення графічного та семантичного кодування постмодерного художнього дискурсу сучасної латиноамериканської та іспанської новели із залученням методичного апарату когнітивної лінгвістики є перспективним у галузі когнітивної лінгвістики, психолінгвістики, стилістики, етнолінгвістики. Предметом майбутніх студій може стати дослідження постмодерного художнього дискурсу сучасних іспанських письменників або більших за обсягом постмодерних наративів, оскільки це дозволить виявити спільні та прикметні риси культурно-ціннісної картини світу постмодерного художнього

(Problems of linguistic communications)

Semantic and conceptual approach to the investigation of the problem of the fantastic world in the postmodern literary discourse (in Ukrainian) [Semantyko-konceptual'nyj pidhid do doslidzhennja problemy «fantastychnogo svitu» v postmodernomu hudozhn'omu dyskursi]

© Chorna N. V. [Chorna N. V.] natamar@i.ua

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

дискурсу Латинської Америки та Іспанії.

Література

1. *Бабушкин А. П.* Воображаемые миры в семантическом пространстве языка / А. П. Бабушкин. – Воронеж : Воронежск. гос. ун-т, 2001. – 86 с.
2. *Воробьева О. П.* Текстовые категории и фактор адресата / Ольга Петровна Воробьева. – К. : Вища школа, 1993. – 200 с.
3. *Ильин И. П.* Постмодернизм от истоков до конца столетия: Эволюция научного мифа / И. П. Ильин. – М. : Интрада, 1998. – 654 с.
4. *Кагановська О. М.* Текстові концепти художньої прози : [монографія] / Олена Марківна Кагановська. – К. : Вид. центр Київськ. нац. лінгв. ун-ту, 2002. – 292 с.
5. *Тодоров Ц.* Введение в фантастическую литературу / Ц. Тодоров. – М. : Дом интеллектуальной книжки, 1999. – 144 с.
6. *Хинтиikka Я.* Ситуации, возможные миры и установки / Я. Хинтиikka // Знаковые системы в социальных и когнитивных процессах. – Новосибирск : Наука, 1990. – С. 3-12.
7. *Эко У.* Роль читателя: исследования по семиотике / У. Эко. – Львов : Литопис, 2004. – 382 с.

Джерельна база

8. *Casares A. B.* La invención de Morel / A. B. Casares. – Madrid : Trinidad Barrera, 2001. – 341 p.
9. *Marquez G. G.* Del amor y otros demonios / Gabriel García Marquez. – Buenos Aires : Sudamérica, 1995. – 86 p.
10. *Borges Jorge Luis.* Ficciones / Jorge Luis Borges. – Madrid : Biblioteca Borges Alianza Editorial, 1999. – 219 p.
11. *Cortázar Julio.* Los relatos, 3 pasajes / Julio Cortázar – Madrid : Alianza Editorial, 2000. – 298 p.

References

1. Babushkin A. P. *Voobrazhaemye miry v semanticheskom prostranstve jazyka*. Voronezh, Voronezhsk. gos. un-t, 2001. 86 s.
2. Vorob'eva O. P. *Tekstovye kategorii i faktor adresata*. Kyiv, Vishha shkola, 1993. 200 s.
3. Il'in I. P. *Postmodernizm ot istokov do konca stoletija: Jevoljucija nauchnogo mifa*. Moskva, Intrada, 1998. 654 s.
4. Kaganovs'ka O. M. *Tekstovi koncepty hudozhn'oi' prozy*. Kyiv, Vyd. centr Kyi'vs'k. nac. lingv. un-tu, 2002. – 292 s.
5. Todorov C. *Vvedenie v fantasticheskuju literaturu*. Moskva, Dom intellektual'noj knizhki, 1999. 144 s.
6. Hintikka Ja. *Situacii, vozmozhnye miry i ustanovki // Znakovye sistemy v social'nyh i kognitivnyh processah*. Novosibirsk, Nauka, 1990. S. 3-12.
7. Jeko U. *Rol' chitatelja: issledovanija po semiotiki*. L'vov, Litopis, 2004. 382 s.
8. Casares Adolfo Bioy. *La invención de Morel*. Madrid, Trinidad Barrera, 2001. 341 p.
9. Marquez G. G. *Del amor y otros demonios*. Buenos Aires : Sudamérica, 1995. 86 p.
10. Borges Jorge Luis. *Ficciones*. Madrid, Biblioteca Borges Alianza Editorial, 1999. 219 p.
11. Cortázar Julio. *Los relatos, 3 pasajes*. Madrid, Alianza Editorial, 2000. 298 p.

© Чорна Н. В. [Чёрная Н. В.] natamar@i.ua

Семантико-концептуальний підхід до дослідження проблеми «фантастичного світу» в постмодерному художньому дискурсі (Українською) [Семантико-концептуальный подход к исследованию проблемы «фантастического мира» в постмодерном художественном дискурсе (На укр. яз.)]

(Проблеми комунікативної лінгвістики [Проблемы коммуникативной лингвистики])